

Nr 2

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av en konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet.

Genom en den 4 januari 1956 dagtecknad proposition, nr 17, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att godkänna, att Sverige ratificerar en den 15 september 1955 undertecknad konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet.

Den svenska texten av konventionen har jämte tillhörande slutprotokoll såsom bilaga fogats vid propositionen. Utskottet torde få hänvisa till denna bilaga.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den konvention, som förelägges riksdagen för godkännande, ansluter sig i sakligt hänseende nära till och ersätter ett flertal gällande nordiska överenskommelser rörande ålders- och invalidpensionering, yrkesskadeförsäkring, mödrahjälp, barnbidrag och vård åt nödställda. Konventionen avser även sjuk- och arbetslöshetsförsäkring, men det förutsättes att nuvarande nordiska avtal om överflyttning mellan ländernas försäkringar och om sjukhjälp vid tillfällig vistelse i annat nordiskt land skall bestå vid sidan av konventionen. Konventionen omfattar vidare vissa grenar av social trygghet, som ej förut reglerats i nordiska överenskommelser, bl. a. folkpensioneringens efterlevandeförmåner, bidragsförskott och arbetslöshetshjälp.

Inledning

Under en lång följd av år har mellan de nordiska länderna bedrivits ett omfattande socialpolitiskt samarbete, som bl. a. resulterat i ett flertal överenskommelser om ömsesidighet beträffande sociala förmåner. Sedan frågan om att utbygga dessa överenskommelser och samla alla regler i en enda nordisk konvention om social trygghet dryftats, bl. a. vid Nordiska rådets första session år 1953, togs arbetet härmed upp inom Nordiska socialpolitiska kommittén, som tillsatte ett redaktionsutskott med uppgift att utar-

beta ett förslag till en dylik konvention. Vid sin tredje session år 1955 lämnades Nordiska rådet tillfälle att yttra sig rörande ett av redaktionsutskottet utarbetat konventionsutkast. Härom hänvisas till rådets socialpolitiska utskotts betänkande nr 8 och till rådets protokoll för den 3 februari 1955 (dagordningen punkt 1). Sedan kommittén vid möte i mars 1955 gjort vissa justeringar i utkastet, inhämtades, såvitt angår vårt land, yttranden i ärendet från pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, kommerskollegium, statens utlänningskommission, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation. Härvid framfördes vissa synpunkter, som i allt väsentligt beaktats under ärendets fortsatta behandling inom kommittén. Dess arbete har resulterat i ett förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet, vilket jämte tillhörande slutprotokoll godkänkts av de olika ländernas regeringar och undertecknats den 15 september 1955 vid nordiska socialministermötet i Köpenhamn.

Konventionen blir bindande först sedan den ratificerats. Den träder i kraft första dagen i den månad, som infaller två hela kalendermånader efter den dag, då samtliga länders ratifikationshandlingar deponerats.

De överenskommelser, som konventionen avser att ersätta och som finnes förtecknade i artikel 37, har såvitt angår vårt land ingåtts av Kungl. Maj:t med stöd av fullmakter i olika lagar och författningar på hithörande område. Den nya konventionen har emellertid ett mera vidsträckt tillämpningsområde än dessa överenskommelser; såsom närmare kommer att belysas i det följande spänner den över mycket stora delar av det sociala fältet. Med hänsyn till dess omfattning och då ett godkännande av konventionen förutsätter vissa lagändringar, har den ansetts böra föreläggas riksdagen för godkännande.

De av konventionen föranledda lagändringarna har, jämte vissa andra ändringar, upptagits i särskilda, till riksdagen avlämnade propositioner, nämligen propositionen nr 20 med förslag till ändringar i bidragsförsäkringslagen och propositionen nr 22 med förslag till ändringar i sjukförsäkringslagen, lagen om yrkesskadeförsäkring och förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Konventionens huvudprinciper

I inledningen till konventionen ges uttryck åt uppfattningen, att medborgare i ett av de nordiska länderna skall i ett annat av länderna i princip vara likställd med landets egna medborgare i förhållande till lagstiftningen om social trygghet. Vidare uttryckes önskemål om att denna likställighet, vilken redan nu gäller i fråga om vissa socialförmåner, skall omfatta alla grenar av social trygghet. Detta önskemål kommer, om konventionen antages, att förverkligas i betydande omfattning, men såsom framgår av

den följande framställningen har det inte ansetts möjligt att genomföra likställighetsprincipen över hela linjen.

I det internordiska socialpolitiska samarbetet har hittills i allmänhet tillämpats den grundsatsen, att ömsesidiga utfästelser måste föreligga i fråga om varje särskild förmån för att en konvention skall komma till stånd. Ett land har med andra ord i regel inte kunnat genom en konvention tillförsäkra sina medborgare en viss förmån i ett annat land, med mindre det förra landet kunnat erbjuda det senare landets medborgare en förmån av motsvarande slag. Den nya konventionen bryter i viss mån härmed. Det förutsättes nämligen, att samtliga nordiska länder skall kunna ratificera konventionen i dess helhet, även om full ömsesidighet mellan alla länderna inte uppnås beträffande varje särskild förmån. Ömsesidighetskravet anses i stället uppfyllt genom att varje land öppnar tillgång för de andra ländernas medborgare till alla de förmåner, som landet har att erbjuda inom konventionens ram.

Varje land skall själv stå för de kostnader, som följer av konventionens bestämmelser; se artikel 32. Någon refusion skall således ej äga rum mellan länderna. Från denna regel, som även ligger till grund för nu gällande nordiska överenskommelser, göres dock vissa undantag.

Konventionens omfattning

Konventionens omfattning anges i den första av de tre delar, i vilka konventionen är indelad.

Konventionens omfattning i materiellt hänseende antydes redan i dess rubrik genom det där använda uttrycket social trygghet. Det har inte varit möjligt att genom en allmän definition fastslå, vad som skall förstås med detta uttryck, vars innebörd är något olika i de olika länderna. I första delen artikel 1 angives därför, att konventionen omfattar förmåner, som enligt i vederbörande land vid varje tidpunkt gällande sociallagstiftning och i anslutning därtill utfärdade bestämmelser utgår vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, olycksfall och yrkessjukdom, arbetslöshet, havandeskap och barnsbörd samt till barn, efterlevande och nödställda. Till belysning av konventionens omfattning har i slutprotokollet intagits en förteckning över de förmåner resp. den lagstiftning, som vid tiden för undertecknandet skulle falla inom konventionens tillämpningsområde. För innehållet i förteckningen såvitt angår Sverige redogöres i det följande. Vad angår förteckningen för de övriga länderna hänvisas till slutprotokollets text, som intagits i den vid propositionen fogade bilagan. Här må endast framhållas, att den svenska lagstiftningen i stort sett äger sin motsvarighet i den lagstiftning som angivits för ettvarvt av de övriga länderna.

Den personkrets, å vilken konventionen äger tillämpning, omfattar inte blott medborgarna i de fem nordiska länderna utan även vissa andra kategorier. Enligt artikel 25 skall nämligen, i likhet med

vad som gäller enligt de nuvarande överenskommelserna, med medborgare i ett av länderna likställas den som är statslös men senast varit medborgare i vederbörande land. I fråga om två socialförsäkringsgrenar, nämligen sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna, omfattar konventionen envar, som i något av länderna är ansluten till sådan försäkring, oavsett vederbörandes medborgarskap. Detta gäller dock endast i fråga om överflyttning mellan försäkringarna i de olika länderna och om sjukhjälp under tillfällig vistelse i annat nordiskt land. Även härutinnan överensstämmer konventionen med vad som redan gäller enligt nuvarande nordiska överenskommelser i dessa ämnen.

De olika förmångrenarna

Andra delen av konventionen, som innehåller bestämmelser rörande särskilda grenar av social trygghet, är indelad i åtta kapitel, av vilka *kapitel I* handlar om förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande och vid ålderdom. För Sveriges del avses här enligt slutprotokollet följande förmåner:

Alders-, invalid- och änkepension samt sjukbidrag jämte tillägg till dessa förmåner enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering.

Bidrag till änkor och änklingar med barn enligt lagen därom den 26 juli 1947.

Åtgärder inom den statliga och statsunderstödda invaliditetsförebyggande verksamheten ävensom statlig och statsunderstödd arbets- och vanförevård, däri inbegripen vård av dövstumma och blinda.

På förevarande område gäller f. n. mellan de nordiska länderna dels en konvention av den 27 augusti 1949 om ömsesidigt utgivande av ålderspensioner (SFS 582/49), dels en konvention av den 20 juli 1953 om ömsesidigt utgivande av förmåner i anledning av nedsatt arbetsförmåga (SFS 601/54). Båda dessa överenskommelser är avsedda att ersättas av den nya konventionen, som emellertid har ett mera vidsträckt tillämpningsområde än de. De nuvarande överenskommelserna omfattar nämligen ej änkepension och ej heller bidrag till änkor och änklingar med barn, vilka förmåner nu första gången avhandlas i en nordisk konvention.

Beträffande folkpensioneringen föreligger stora skiljaktigheter mellan de nordiska ländernas lagstiftning, bl. a. i fråga om pensionsålder, pensionsbelopp och pensionernas beroende av inkomsten. Som exempel må nämnas, att rätt till ålderspension enligt norsk lagstiftning inträder först då vederbörande fyller 70 år, under det att pensionsåldern i Danmark i vissa fall är så låg som 60 år, nämligen för ensamstående kvinnor. För att hindra att dessa skiljaktigheter obehörigen utnyttjas kräves enligt nuvarande överenskommelser i allmänhet en viss tids vistelse i förmånslandet innan rätt till folkpension inträder. Under förarbetet till den nya konventionen har diskuterats möjligheten att slopa eller uppmjuka nämnda tidsvillkor, som ju innebär ett undantag från likställighetsprincipen, men med hänsyn bl. a. till frågans invecklade beskaffenhet och till önskvärdheten att så snart som

möjligt sätta konventionen i kraft har nuvarande bestämmelser ansetts böra bibehållas åtminstone tills vidare.

I fråga om rätt till allmänna invalidpensionsförmåner — för svensk del invalidpension och sjukbidrag från folkpensioneringen — överensstämmer konventionen, däri nämnda förmåner behandlas i *artikel 2*, med vad som redan nu gäller.

Artikel 3 handlar om allmänna efterlevandeförmåner, såvitt angår Sverige änkepension från folkpensioneringen samt änke- och änklingsbidrag. För rätt att erhålla dessa förmåner, som ej omfattas av de nuvarande överenskomsterna, har i analogi med vad som gäller rörande invalidpensionsförmånerna ansetts böra uppställas krav på en viss tids oavbruten vistelse i förmånslandet.

Angående beräkningen av vistelsetiden har i *artikel 30* samt i *slutprotokollet* under *litt. B 4* intagits vissa bestämmelser, som helt ansluter sig till vad som redan nu gäller.

Om man bortser från det krav på viss tids vistelse i förmånslandet, som uppställs i artiklarna 2—4, skall personer, som omfattas av konventionen, ha rätt att erhålla ifrågavarande förmåner på samma villkor och enligt samma regler som förmånslandets egna medborgare. När det gäller förmåner, som är beroende av kommunala beslut, har emellertid de fördragsslutande länderna i *slutprotokollet* under *litt. A* gjort en reservation, vartill motsvarighet finnes i nuvarande överenskommelser. Varje land har i detta avseende endast åtagit sig att sträva efter att tillförsäkra personer, som omfattas av konventionen, även sådana förmåner. För svenskt vidkommande är det här fråga om de kommunala bostadstilläggen.

I *kapitel II* upptages bestämmelser om förmåner vid sjukdom. Enligt slutprotokollet avses härmed för Sveriges vidkommande följande förmåner:

Sjukhjälp enligt lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring.

Läkemedel enligt förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

I *artikel 6* fastslås likställighetsprincipen. Vad angår Sverige medför denna princip, att det krav på mantalsskrivning här i riket, som i 5 § sjukförsäkringslagen uppställs för att andra än svenska medborgare skall bli sjukförsäkrade, bortfaller beträffande personer, å vilka konventionen är tillämplig. Däremot kvarstår givetvis för dem det även för svenska medborgare gällande bosättningskravet.

I *artiklarna 7 och 8* meddelas bestämmelser om överflyttning mellan sjuk-kassor i de nordiska länderna och om sjukhjälp under tillfällig vistelse i annat nordiskt land. Man har här nöjt sig med att i den nya konventionen fastslå huvudprinciperna och att i fråga om detaljerna hänvisa till särskild överenskommelse, varmed åsyftas en konvention av den 20 juli 1953 mellan Sverige, Danmark, Island och Norge (SÖ 10/54; ändr. 8/55) om överflyttning mellan sjuk-kassor och om sjukhjälp vid tillfällig vistelse i annat nor-

diskt land. I detta sammanhang må nämnas, att förhandlingar upptagits i syfte att revidera nämnda konvention.

Kapitel III avser förmåner vid olycksfall och yrkessjukdom. För Sveriges del är det här fråga om följande förmåner:

Ersättning enligt:

Lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring.

Lagen den 14 maj 1954 om krigsförsäkring för sjömän m. fl.

Förordningen den 14 maj 1954 om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl.

Förordningen den 14 maj 1954 om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare.

Förordningen den 14 maj 1954 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.

Militärsättningsförordningen den 2 juni 1950.

Förordningen den 14 maj 1954 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet i civilförsvaret.

Kungörelsen den 26 maj 1954 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.

I *artikel 9 första stycket* fastslås beträffande lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring, att territorialitetsprincipen i regel skall gälla, d. v. s. att vederbörande skall skyddas av lagstiftningen i det land där arbetet utföres. Därvid skall med arbete i ett av länderna jämföras anställning på fartyg, som för vederbörande lands flagga. Enligt *artikel 9 tredje stycket* skall motsvarande gälla såvitt angår rätten till förmån enligt annan i kapitlet avsedd lagstiftning än yrkesskadeförsäkringslagstiftningen.

Från territorialitetsprincipen göres av praktiska skäl vissa undantag i *artikel 10*.

De undantag från territorialitetsregeln som sålunda gjorts i artikel 10 ansluter sig nära till vad som gäller enligt konventionen den 3 mars 1937 mellan de fem nordiska länderna angående tillämpningen av de särskilda ländernas olycksfallsförsäkringslagstiftning i fall, då arbetsgivare i ett av länderna bedriver verksamhet eller använder arbetare i ett annat av nämnda länder (SFS 828/37). Denna konvention avses skola upphävas genom den nya konventionen.

Det må nämnas, att den svenska lagstiftning, som avses i kapitel III i konventionen, i princip inte gör någon skillnad mellan svenska medborgare och utlänningar. Härifrån göres dock i 30 § yrkesskadeförsäkringslagen vissa undantag, som gällde redan enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Sålunda kan livränta till skadad person, som ej är svensk medborgare och ej bosatt i riket, kapitaliseras enligt mindre förmånliga grunder än som eljest gäller. Vidare utgår, om en sådan person avlider till följd av yrkesskada, begravningshjälp endast om dödsfallet sker inom tre månader efter skadans inträffande och livränta till efterlevande, som ej är svensk medborgare, endast om denne vid tiden för skadans inträffande var bosatt här i riket. Dessa undantagsbestämmelser har dock genom internationella överenskommelser förklarats icke skola äga tillämpning beträffande medborga-

re i ett flertal länder, bland dem de nordiska. Härom hänvisas till deklara- tionerna den 12 februari 1919 (SFS 192/19) mellan Sverige, Danmark och Norge samt den 11 september 1923 (SÖ 17/23) mellan Sverige och Finland om ömsesidighet i fråga om försäkring för olycksfall i arbete ävensom över- enskommelsen den 31 oktober 1930 (SFS 393/30) mellan Sverige och Island angående ersättning för olycksfall i arbete. Dessa avtal kommer att ersät- tas av den nya konventionen, vilken i nu förevarande hänseende inte med- för någon ändring i vad som redan gäller.

I *kapitel IV* regleras förmåner vid arbetslöshet. Därmed av- ses för svensk del följande förmåner:

Ersättning enligt förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslös- hetskassor.

Kontantunderstöd enligt kungörelsen den 27 maj 1949 angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet.

Förmån enligt kungörelsen den 29 juni 1945 angående yrkesutbildnings- kurser för arbetslösa.

Likställighetsprincipen fastslås i *artikel 14*, i första punkten såvitt avser arbetslöshetsförsäkringen och i andra punkten vad angår övriga nu avsed- da förmåner. I Sverige gäller redan, att utlänning i fråga om förmåner vid arbetslöshet är i huvudsak likställd med svensk medborgare. Vad angår ut- lännings rätt till inträde i erkänd arbetslöshetskassa äger visserligen ar- betsmarknadsstyrelsen enligt 13 § i 1934 års förordning föreskriva begräns- ningar men sådana föreskrifter har inte utfärdats.

Artikel 15 tar sikte på det fall att en arbetstagare, som tillhör arbetslös- hetsförsäkringen i ett av länderna, vinner anslutning till arbetslöshetsför- säkringen i ett annat av dem. De fördragsslutande länderna förbinder sig att verka för att hänsyn i dylikt fall tages till avgifts- och arbetsperioder i det land, varifrån arbetstagaren kommer. I fråga om de närmare villko- ren och de närmare reglerna härför hänvisas till särskild överenskommelse. Vissa sådana överenskommelser har redan träffats, nämligen dels den 31 maj 1946 mellan svenska och danska arbetslöshetskassor angående över- flyttning av medlemmar mellan kassorna och dels den 18 december 1948 mellan Sverige och Norge rörande ömsesidigt tillgodoräknande av arbets- löshetsförsäkringsavgifter (SÖ 74/48). Avtal, som de svenska statsmakterna ingår med annat land för att reglera hithörande frågor, blir emellertid inte gällande mot de erkända arbetslöshetskassorna med mindre de själva enligt vad som stadgas i 21 § 2 mom. i 1934 års förordning åtagit sig att följa avtalet samt arbetsmarknadsstyrelsen lämnat godkännande därtill. Detta förhållande har föranlett, att konventionen på denna punkt ej kunnat givas absolut karaktär. Det må anmärkas, att de nuvarande överenskommelserna, i vilka den nya konventionen ej föranleder någon ändring, avser ej blott medborgare i de berörda länderna utan envar som är arbetslöshetsförsäkrad där oavsett medborgarskap. I anledning härav har artikel 15 givits motsva- rande omfattning.

I *kapitel V* behandlas förmåner vid havandeskap och barnsörd. För Sveriges del avses här ett flertal, i slutprotokollet angivna förmåner, nämligen följande:

Moderskapshjälp enligt lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp.

Mödrahjälp enligt förordningen den 11 juni 1937 om mödrahjälp.

Förmån enligt kungörelsen den 15 juni 1944 angående statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård.

Läkemedel enligt kungörelsen den 22 juni 1939 angående kostnadsfritt tillhandahållande av skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn.

Läkemedel enligt kungörelsen den 15 juni 1944 angående kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel åt vissa kvinnor, lidande av havandeskaps-sjukdomar.

Förmån enligt kungörelsen den 21 december 1945 angående statsbidrag till viss verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte.

Vård av barnmorska enligt förordningen den 3 juni 1955 om distriktsbarnmorskor.

Förlossningsvård vid statliga och statsunderstödda anstalter.

Vård å statsunderstödda spädbarnshem eller mödrahem.

Eftersom varje kvinna, som är försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring, äger erhålla moderskapshjälp enligt lagen den 21 maj 1954 om sådan hjälp, vinnes beträffande denna förmån redan genom artikel 6 i konventionen likställighet mellan utlänningar, som omfattas av konventionen, och svenska medborgare. Övriga här avsedda förmåner har de fem nordiska länderna redan genom en konvention av den 20 juli 1953 (SFS 600/54) utfäst sig att ömsesidigt utge. Denna konvention är avsedd att upphävas genom den nya konventionen.

Kapitel VI innehåller bestämmelser rörande barnbidrag. Här avsedda svenska förmåner är följande:

Allmänna barnbidrag enligt lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag.

Särskilda barnbidrag enligt lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.

I *artikel 17* första och andra styckena fastslås likställighetsprincipen i fråga om dessa förmåner. Emellertid har det befunnits erforderligt att göra vissa avsteg från denna princip. Bestämmelser härom har upptagits i artikeln tredje stycke. Enligt detta stycke får rätten till barnbidrag — allmänna såväl som särskilda — göras beroende av att barnet eller en av föräldrarna vistats i vederbörande land oavbrutet minst sex månader omedelbart innan ansökan om sådant bidrag göres samt att barnet fostras av någon, som är bosatt och mantalsskriven i landet. Det har överlämnats åt de enskilda länderna att själva bestämma, i vad mån rätten till barnbidrag skall göras beroende av dessa villkor.

Enligt den svenska lagstiftningen om allmänna barnbidrag utgår sådant bidrag endast till barn, som är bosatta i Sverige. För barn, som ej är svensk medborgare, kräves dessutom, att det fostras av någon som är bosatt och

mantalsskriven i riket. Detta krav, från vilket lagen ej medger dispens, har upprätthållits i den nu gällande konventionen av den 28 augusti 1951 mellan Sverige, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av barnbidrag (SFS 241/52), vilken skall upphöra att gälla då den nya konventionen träder i kraft.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, uttalar i propositionen, att rätten till allmänt barnbidrag för barn från våra nordiska grannländer även i fortsättningen bör göras beroende av att barnet fostras av någon, som är bosatt och mantalsskriven i riket.

Beträffande rätten till särskilt barnbidrag anför departementschefen:

»Däremot saknas enligt min mening anledning att göra rätten till särskilt barnbidrag beroende av något av de villkor, som är tillåtna enligt tredje stycket i artikel 17. Lagstiftningen om särskilda barnbidrag gör det inte nödvändigt att uppställa något dylikt villkor och Sverige har redan tidigare, nämligen i de förut omnämnda konventionerna om ömsesidigt utgivande av ålderspension och av förmåner i anledning av nedsatt arbetsförmåga, utfäst sig att utge särskilt barnbidrag i vissa fall, nämligen då barnets fader eller moder åtnjuter sådan folkpensionsförmån, som avses i någon av dessa konventioner. Särskilt barnbidrag bör alltså enligt min mening, sedan den nya konventionen trätt i kraft, utgivas till barn från våra nordiska grannländer och med dem likställda statslösa barn på samma villkor och enligt samma regler, som gäller för svenska barn.»

Kapitel VII upptager bestämmelser om bidragsförskott. Någon konvention finnes f. n. inte rörande denna förmån, som i Sverige regleras i bidragsförskottslagen den 11 juni 1943. I Danmark och Island finnes motsvarighet till ifrågavarande lagstiftning men så är ej fallet i Finland och Norge. Denna omständighet har emellertid, såsom framhållits i det föregående, inte ansetts böra lägga hinder i vägen för att konventionen i denna del biträdes av alla fem nordiska länderna.

Enligt *artikel 18* skall för medborgare i ett av de fördragsslutande länderna — här liksom eljest likställas med medborgare sådana statslösa personer som avses i artikel 25 — i fråga om rätten till bidragsförskott i ett annat av länderna gälla samma villkor och samma regler som för landets egna medborgare. Likställighetsprincipen skall alltså tillämpas även i fråga om denna förmån.

I *artikel 19* föreskrives, att handling, varå rätt till underhållsbidrag grundas, skall, om den upprättats i ett av de fördragsslutande länderna och i detta kan ligga till grund för indrivning av bidraget, anses utgöra giltigt underlag för bidragsförskott i de andra länderna. Om handlingen inte utgör beslut av domstol eller annan offentlig myndighet, skall den, i enlighet med föreskrifter som fastställs i särskild ordning, vara försedd med bevis att den kan utgöra underlag för indrivning hos den bidragsskyldige i det land, där den upprättats.

Kapitel VIII handlar om hjälp åt nödställda, för Sveriges del avseende följande förmåner:

Vård enligt lagen om fattigvården den 14 juni 1918.

Vård enligt barnavårdslagen den 6 juni 1924, § 22 a) och b) samt § 29.

Lagen om fattigvården kommer att fr. o. m. år 1957 ersättas av den vid 1955 års riksdag antagna lagen om socialhjälp.

Bestämmelserna i kapitel VIII avses skola ersätta konventionen den 9 januari 1951 (SFS 124/51) mellan de fem nordiska länderna om ömsesidigt utgivande av vård åt nödställda.

I *artikel 20* fastslås likställighetsprincipen. I fråga om här avsedda vårdformer råder enligt svensk lagstiftning sedan länge likställighet mellan landets egna medborgare och utlänningar.

Artiklarna 21—23 innehåller regler om hemsändning, vilka i allt väsentligt överensstämmer med vad som nu gäller enligt 1951 års konvention. I detta sammanhang må nämnas, att en i 1951 års konvention upptagen specialregel, enligt vilken frihetsstraff av viss varaktighet anses som avbrott i vistelsetiden, på grund av önskemål uttryckta i Nordiska rådet ej överförts till den nya konventionen.

Enligt *artikel 24* berör den nya konventionen inte de överenskommelser, som de nordiska länderna ingått om ömsesidigt understöd till och hemsändning av behövande sjömän. Dessa överenskommelser beröres ej heller av 1951 års konvention.

Vissa gemensamma bestämmelser m. m.

I tredje delen av konventionen upptages vissa för alla förmånsgrenar gemensamma bestämmelser. Här må följande omnämnas.

För diplomatiska och konsulära befattningshavare samt hos dem anställda personer meddelas i *artikel 26* särskilda bestämmelser om vilket lands sociallagstiftning som skall tillämpas.

I de gällande nordiska överenskommelserna har nu ifrågavarande persongrupper i allmänhet inte gjorts till föremål för särbehandling. Från mödranhjälpskonventionens tillämpning har dock undantagits den, som tillhör konventionsländernas utrikesförvaltning, och beträffande barnbidragskonventionen gäller motsvarande för den, som är barn till eller eljest vårdas av person tillhörande utrikesförvaltningen.

I *artikel 27* bemyndigas de högsta förvaltningsmyndigheterna — för Sveriges del Konungen — att överenskomma om erforderliga tillämpningsföreskrifter till konventionen. Vidare äger dessa myndigheter för särskilda persongrupper eller personer träffa överenskommelse om undantag från konventionens bestämmelser. De högsta förvaltningsmyndigheterna äger uppdraga åt andra myndigheter eller inrättningar att fullgöra ifrågavarande uppgifter, om så finnes ändamålsenligt.

I *artikel 28* åläggas de nordiska ländernas behöriga myndigheter och inrättningar att i erforderlig utsträckning bistå varandra vid tillämpningen av konventionen.

Enligt *artikel 29* skall med vistelse i ett nordiskt land jämställas anställning på fartyg under vederbörande lands flagga.

I *artikel 31* stadgas, att handling, som inom viss tid skall ingivas till myndighet i ett av de nordiska länderna, skall anses ha inkommit i rätt tid, om den inom samma tid ingivits till motsvarande myndighet i ett annat av länderna. Enligt *artikel 33* medför konventionen ingen inskränkning i de nordiska ländernas rätt att meddela allmänna bestämmelser om utlänningsrätt att uppehålla sig i landet, dock att därigenom inte må öppnas möjlighet att kringgå konventionen. Vederbörande myndigheter i de nordiska länderna skall enligt *artikel 34* hålla varandra underrättade om ändringar i och tillägg till den av konventionen berörda lagstiftningen.

I *artikel 35* regleras frågan om ratifikation och ikraftträdande. Konventionens giltighetstid är ej tidsbegränsad. Konventionen kan emellertid uppsägas och reglerna härom har intagits i *artikel 36*. Uppsäges konventionen, skall på grund av dess bestämmelser förvärvade rättigheter alltjämt bestå.

Vad härefter angår *slutprotokollet* må här blott anmärkas, att konventionen enligt anteckning under *litt. B 1* inte skall äga tillämpning på sådana i artikel 9 tredje stycket avsedda olycksfall, som inträffat före konventionens ikraftträdande. Här avses bl. a. vissa krigsskadefall, som inträffat under sista världskriget i de andra nordiska länderna. I övrigt äger konventionen tillämpning på fall, som inträffat före ikraftträdandet, ehuru givetvis förmåner ej utgår för tid innan ansökan om förmån gjorts och i varje fall ej för tid före ikraftträdandet.

Utskottet

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot att förevarande konvention ratificeras.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med bifall till förevarande proposition, nr 17, måtte godkänna, att Sverige ratificerar berörda konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet.

Stockholm den 2 februari 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Mannerskantz, Grönkvist och Anders E. Johansson; samt

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Jacobsson i Tobo, fru Västberg, herrar Carlsson i Bakeröd, Odhe, fröken Höjer, herr Bengtsson i Varberg och fru Ewerlöf.